

ლია მკაფიო ჩვენებების არსებობა, კერძოდ: 1. მოსახლეობის მაღალი ავადობა კარიესით; 2. სასმელ წყალში ფტორიდების დაბალი შემცველობა; 3. ფტორიდების სისტემური შეყვანის დამატებითი წყაროების არარსებობა [5]. ოპტიმალური რაოდენობით ორგანიზმში ფტორის მიწოდება მნიშვნელოვნად ამცირებს კარიესით ავადობის რისკს, თუმცა მრავალ ქვეყანაში არ შეინიშნება ფტორიდების ადეკვატური მოხმარება. მათი მოსახლეობისათვის მიწოდების ღონისძიებების შემუშავებისა და დანერგვის უზრუნველყოფა ქვეყნის სამთავრობო სტრუქტურების პრეოგატივაა [2].

ლიტერატურა

1. თერაპიული სტომატოლოგია ე. ბოროვსკის რედაქციით. ავადობა, თბილისი, 2010.
2. Moynihan Poula and Peterson Erik Poul. Diet nutrition and the prevention of dental disea ses. Public Health Nutrition, 7, 2004.
3. შიშნიაშვილი თ. სტომატოლოგიურ დაავადებათა პროფილაქტიკა. კბილის კარიესის პროფილაქტიკა, თბილისის, 2008.
4. Acta Med. Acad. 42 (2), 2013 Nov.
5. ადეიშვილი თ., ჟვითიაშვილი თ., დავარაშვილი ხ. სტომატოლოგიური ეკოლოგიის ზოგიერთი აქტუალური პრობლემის შესახებ. რესპუბლიკური სამეცნიერო კონფერენციის „მეცნიერების თანამედროვე პრობლემები“ მოხსენებათა კრებული ქუთაისი, 2013.

Basic principles and features of prevention of dental diseases

T. Zhvitiashvili, Kh. Davarashvili

Akaki Tsereteli state University
Academy of Ecological Sciences of Georgia

SUMMARY

Prevention of dental diseases is a system of state, social, hygienic, medical and personal measures, which ensures the improvement of the health level of the population and the prevention of diseases.

ey words: caries, parodont, refined, carbohydrates, vitamins, fats, arginine, lysine, glycine, tyrosine.

კბილების კავშირი ორგანიზმთან და მისი ზოგიერთი მექანიზმი

თეიმურაზ ადეიშვილი, მაგდანა ჯიქია, თენგიზ ჟვითიაშვილი,
ხათუნა დავარაშვილი

საქართველოს ეკოლოგიურ მეცნიერებათა აკადემია
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

აბსტრაქტი. დღეისათვის ეჭვს არ იწვევს ის ფაქტი, რომ ინფექციის სტომატოლოგიური კერები უშუალოდ გავლენას ახდენენ მრავალ სისტემაზე და ორგანიზმზე. მაინც როგორია ამ კერების გავლენის მექანიზმები და როგორ შეიძლება მათი თავიდან აცილება. ამ კითხვებზე პასუხები არც თუ ისე ადვილი გასაცემია, რადგან ისინი დაკავშირებულია ურთულეს ფიზიკურ-ქიმიურ და ბიოლოგიურ პროცესებთან.

საკვანძო სიტყვები: სტრუქტოკოვი, უროლოგი, სტაფილოკოვი, ინფარქტი, იშემია, ბაქტერია, გასტრიტი, პანკრეატიტი, პულპიტი.

1. ხშირად ვერც კი წარმოვიდგენთ, რომ რომელიმე შინაგანი ორგანოს სერიოზული ტკივილის მიზეზი ავადმყოფი კბილია. მაგრამ სამედიცინო პრაქტიკა ადასტურებს ამ ფაქტს. აი, რამდენიმე რეალური ისტორია: 40 წლის მამაკაცი პერიოდულად განიცდიდა ძლიერ კუმშვად ტკივილს გულმკერდის არეში. ის დააწვინეს საავადმყოფოში წინაინფარქტული მდგომარეობის ვარაუდით. მაგრამ კარდიოლოგებმა ვერ გაიგეს ტკივილის მიზეზები. მხოლოდ მაშინ, როცა კონსულტაციაზე მიიწვიეს სტომატოლოგი, მან ადვილად იპოვა ორი ქვედა კბილის არეში ქსოვილთა წამონაზარდის ანთებები - გრანულებები. ანთებითი კერის აღმოფხვრის შემდეგ გულის შეტევები შეწყდა; 42 წლის მამაკაცი მოხვდა კლინიკაში მძიმე მდგომარეობაში „ენდოკარდიტის“ დიაგნოზით (გულის შიდა გარსის ანთება). მას აღმოაჩნდა კარიესული კბილი; სტრუქტოკოკები - ავადმყოფობის წარმომშობი მიკრობებია, რომლებიც ბინადრობენ კბილის ღრუში, იქიდან ხვდებიან სისხლის გამტარ კალაპოტში და იქიდან სისხლის დინებით - გულში. 53 წლის მამაკაცი ხანგრძლივად იტანჯებოდა ბრონქიალური ასთმის არატიპიური შეტევებით. სტომატოლოგიური დათვალიერების შემდეგ გამოითქვა მოსაზრება, რომ ავადმყოფობის გამწვავების მიზეზი იყო ავადმყოფი კბილები. მას შემდეგ რაც კბილები განკურნეს, ასთმური გამოვლინებებიც შეწყდა [1].

ჯანმრთელი ორგანიზმი პირდაპირ კავშირშია კბილების მდგომარეობასა და ჯანმრთელობასთან. ზოგიერთ სტომატოლოგიურ დაავადებას შეიძლება ჰქონდეს საკმაოდ სერიოზული შედეგები. ეს აიხსნება იმით, რომ კბილების ნერვული და სისხლის მატარებელი სისტემა დაკავშირებულია სხვა ორგანოებთან. ამიტომ კბილში ან ღრძილში წარმოშობილი ანთებითი პროცესი შეიძლება იწვევდეს ორგანიზმის საპასუხო რეაქციას. ამ შემთხვევაში შეიძლება დასნებოვნდეს სხვა ორგანოები.

მედიცინის სხვადასხვა დარგის სპეციალისტები (თერაპევტები, უროლოგები, კარდიოლოგები, ნევროპათოლოგები და სხვა) მიდიან ერთიან დასკვნამდე იმის შესახებ, რომ აუცილებელია პირის ღრუში ჩირქოვანი კერების დროული აღმოფხვრა. მათი აზრით, შეიძლება გვექონდეს 80-მდე სხვადასხვა დაავადება, რომელთაც საფუძვლად უდევს კბილებში, ან ღრძილებში, არსებული ინფექციური კერა. მათ შორის იკვეთება გულ-სისხლძარღვთა დაავადებები, რევმატიზმი, საჭმლის მომწელებელი ორგანოების, თირკმლების, თვალის, ყურის, კანის, ენდოკრინული ჯირკვლებისა და თვით ნერვული აშლილობის დაავადებები [2]. ამათგან, უკანასკნელი ვითარდება ხანგრძლივი და უმწვავესი დენტალური გართულებების შედეგად.

ბოლომდე განუკურნებელი კარიესის მიკრობების არსებობისას, კერძოდ სტრუქტოკოკებისა და სტაფილოკოკების დროს, ისინი თანდათანობით ხვდებიან სისხლში და აავადებენ სხვადასხვა ორგანოებსა და სისტემებს, არღვევენ მათს მუშაობას. ასე რომ, არ უნდა გადავდოთ კბილებში არსებული თუნდაც მცირე ხარისხის დაზიანებაც კი. როგორც ამბობდნენ ძველი აღმოსავლეთის მკურნალები: „კბილი - ესაა ნათურა (სანთელი), რომლის დაკარგვა სულ გვაახლოებს წყვდიადთან“. ანუ კიდევ „სიკვდილი გვაახლოვდება პირის ღრუდან“.

დაავადებული კბილი შეიძლება გახდეს ერთობ მოულოდნელ გართულების მიზე-

ზი.

კბილების დაავადებები და პირის ღრუში მიმდინარე ანთებითი პროცესები შეიძლება იყოს სექსუალური პრობლემების სერიოზული მიზეზი. კბილების ჯანმრთელობა გავლენას ახდენს ერექციაზე. კარგი კბილები გულის, კუჭისა და ადამიანის ორგანიზმის სხვა ორგანოების ჯანმრთელობის საწინდარია. მაგრამ აღმოჩნდა, რომ კბილების ჯანმრთელობასთან კიდევ დამოკიდებულია მამაკაცის ერექციული ფუნქციის ინტენსიობა. ეს საინტერესო, მაგრამ სამწუხარო ფაქტი დიდი ხანია შეისწავლეს ისრაელის სექსოპათოლოგებმა და დანტისტებმა. რიგი ექსპერიმენტების შედეგად, მათ აღმოაჩინეს მამაკაცის ერექციული ინტენსიობის კბილებისა და ღრძილების ჯანმრთელობისაგან დამოკიდებულება. ე. ი. გამოდის, რომ დროულად განუკურნებელი კბილები ჯანმრთელ მამაკაცს გარდაქმნიან საზოგადოების არასრულფასოვან წევრად: როგორი იქნება ოჯახი ან სამუშაო ავადობების ასეთი ნაკრების შედეგად?

2. ახლა უფრო დაწვრილებით განვიხილოთ პირის ღრუს გართულებებით გამოწვეული ზოგიერთი დაავადებები:

2.1. ინფარქტი და იშემიური დაავადებები:

განუკურნებელი კბილები შეიძლება გახდეს გულის იშემიური დაავადებებისა და ინფარქტის განვითარების მიზეზი. თუ ადამიანის ანამნეზში მოიპოვება ქრონიკული პარადონტიტი, გულის უკმარისობის მიღების რისკი დაახლოებით ორჯერ იზრდება. პარადონტიტი ანუ კბილის მომცველ ქსოვილში გამრავლებული ბაქტერიები ხვდებიან სისხლის გამავრცელებელ სისტემაში, სისხლარღვევში იწვევენ ანთებით პროცესებს და ხელს უწყობენ თრომბების წარმოშობას, რასაც საბოლოოდ მიყვავართ გულის სერიოზულ პრობლემებამდე. რა თქმა უნდა ეს არ ხდება მყისიერად, ამისათვის საჭიროა დრო და ხარისხიანი სტომატოლოგიური მკურნალობის გამორიცხვა.

ხშირად მედიცინის მუშაკები ჰიპერტონიას „ჩუმ მკვლელსაც“ უწოდებენ იმიტომ რომ ის შეუმჩნევლად და გეგმაზომიერად აუარესებს ადამიანის მდგომარეობას. ღრძილების დაავადებები - ესეც იგივე „ჩუმი მკვლელია“, ამიტომ ასე მნიშვნელოვანია კბილებისა და საერთოდ კბილის ღრუს დროული მკურნალობა.

2.2. კუჭ-ნაწლავის დაავადებები

თუ პირის ღრუში ადგილი აქვს ანთებით პროცესებს, კბილების არსებობას თუ რღვევას, ე. ი. შეუძლებელია საკვების ხარისხიანად დაღეჭვა და საჭმლის მომნელებელ სისტემას აწვევა დამატებითი დატვირთვა. კუჭში ხვდება ცუდად დამუშავებული საკვები და ამიტომ ის ხარჯავს მეტ ენერგიას მის მოწელებზე. აქედან არც ისე შორსაა ქრონიკულ გასტრიტამდე, პანკრეატიტამდე ან კუჭის წყლულამდე.

პირის ღრუში ღრძილების ანთების კერების, პულპიტების, კარიოზული ღრმულების არსებობა განაპირობებს ბაქტერიების გამრავლების გააქტიურებას, რომლებიც ნერწყვთან და საკვებთან ერთად ხვდებიან პირდაპირ კუჭში და ნაწლავებში. ისინი არსად ქრებიან, არამედ აგრძელებენ ჯანმრთელობისათვის გამოუსწორებელი ზიანის მიყენებას. პირის ღრუ - ეს არის თავისებური ჭიმკარი ადამიანის ორგანიზმში, რომელიც უნდა იბრძოდეს ნებისმიერი ზიანის მომტანი ბაქტერიის წინააღმდეგ. მაგრამ თუ კარები შიგნიდან მუდმი-

ვი თავდასხმების ქვეშაა და პირის ღრუში იქმნება პათოგენური ფლორა, მაშინ მათ არ შეუძლია გარედან მიკროორგანიზმების შეჩერება, რის გამოც ადამიანის ჯანმრთელობისათვის მიყენებული პრობლემები სულ უფრო მეტია [3].

2.3. თირკმლების გართულებები

თირკმლების დაავადებები პიელონეფრიტი, გლუმერულონეფრიტი და სხვა, შეიძლება, გამოწვეული იყოს დაავადებული კბილების სტრუქტურული მცირეობის მიერ.

ჯანმრთელი რბილობი მოწოდებულია, ქსოვილი დაიცვას ინფექციისაგან, თანაც მასში პირველი ცვლილებები - რბილობის ჰიპერემია - მუდამ დაკვირვება კბილების ძალზე ღრმად დასწვებულ დროს. ტოქსინები ასრულებენ, აყალიბებენ პულპს, რომლის დროსაც პათოგენური მიკროორგანიზმები აღწევენ დაშლილი კბილის ღრუში და მოძრაობენ უფრო შორს, სადაც იწვევენ ორგანოების დაავადებას, რომელთა შორისაა თირკმლები.

სხვადასხვა გამოკვლევის თანახმად [4], თირკმლების საარხე სისტემის ქრონიკული ანთების მქონე ავადმყოფების 85-90% დაავადებული არიან კარიესით. გარდა ამისა, თირკმლების პათოლოგიას იწვევს ღრძილების ქსოვილის უარყოფით ცვლილებები, კერძოდ კი, გინგივიტის სხვადასხვა ფორმა.

ამასთან, რაც უფრო დიდი ხნის განმავლობაშია ადამიანი, ქრონიკული პიელონეფრიტით დაავადებული, მით უფრო გამოხატულია ცვლილებები ღრძილების ქსოვილებში. ამ დროს პირის ღრუს მდგომარეობა შეიძლება გახდეს თირკმლების დაავადების მიმდინარეობის მკაფიო კლინიკური სურათი. მაგალითად, პიელონეფრიტის სიმპტომებს აკუთვნებენ ლორწოვანი ზედაპირის სიფერკმრთაღეს, ტუჩების საზღვრის სიწითლეს, პირის ღრუს კუთხეებში ნაპრალეების გაჩენასა და ტუჩებზე მშრალი უბნების წარმოშობას. გლუმერულონეფრიტის დროს ტუჩები შრება, ხოლო პირის ღრუს ლორწოვანი გარსი ქრება [5].

2. 4. ანგინა

მაწვე ბაქტერიები შეიძლება არც კი მოხვდნენ კუჭში, არამედ დაილექონ გაცილებით ახლოს - ყელის ტონზილებში და მოახდინონ ანგინის პროვოცირება. ამ დროს ინფიცირებული დაავადებები გამოწვეული შეიძლება იყვნენ როგორც გარედან - ანგინით დაავადებულთან კონტაქტით, ისე შიგნიდან, როცა ადამიანი აავადებს საკუთარ თავს, თუ ორგანიზმში არის ინფექციის მუდმივი კერები: ჰაიმორიტი, რინიტი, ავადმყოფი კბილები და ღრძილები. ანგინა კი საშიშია, როცა ის ჩირქოვანია. განსაკუთრებით მძიმე შემთხვევაში შეიძლება მოხდეს სისხლის დასწვებულობა. შესაძლოა სხვა გართულებებიც - რევმატიზმი, თირკმლების დაავადებები, გულის მუშაობის რითმის დარღვევა. აი, რატომ უნდა მივიღოთ ანგინის დროს ანტიბიოტიკები. მხოლოდ მას შეუძლია ინფექციასთან გამკლავება. და, რა თქმა უნდა, დროულად ვუმკურნალოთ თუნდაც კბილებისა და პირის ღრუს მსუბუქ ავადობებს.

2. 5. კანის პრობლემები

ღრძილების ანთებები, პულპიტები და განუკურნავი კბილები გავლენას ახდენენ კანის მდგომარეობაზე. ბაქტერიები ანთების კერიდან თავისუფლად ხვდებიან სისხლში და კუჭ-ნაწლავის ტრაქტში, სადაც იწვევს შესაბამის პათოლოგიურ პროცესებს. კუჭ-ნაწლავის ტრაქტთან დაკავშირებული პრობლემები აისახება ეპიდერმისში და ხასიათდება მუწუკე-

ბისა და ანთებითი კვანძების გაჩენით.

კანი ერთ-ერთი პირველი გამოსცემს სიგნალს, რომ ორგანიზმში ყველაფერი ვერაა რიგზე. იგივე ეგზემა და დერმატიტი შეიძლება გაჩნდნენ მუდმივი სტრესის ქვეშ მყოფ ორგანიზმში არაკომფორტულ ფსიქოლოგიურ სიტუაციაში. კარიესი ეს იგივე სტრესული მდგომარეობაა ჩვენი ორგანიზმისთვის, რომლის არსებობასაც ჩვენ გვამცნობს კანის დაავადების მეშვეობით.

პირის ღრუსა და კბილების კავშირი ადამიანის შინაგან ორგანოებთან და დაავადებებთან საკმარისად მრავალმხრივია. ამიტომ ზოგიერთი მათგანი ცალკე გამოყოფას იმსახურებს.

ლიტერატურა

1. Dentnyagan. ra <https://www.dentnyagan.ru/index>.
2. Sagighi Shamany M. et al. Periodontal diseases and tooth loss as risk for cancer. Jran J. cancer rev. Vol. 4, №4, 2011.
3. Song J. Y. et al. The relationship between gastroesophageal reflux disease and chronic periodontitis. Gut Liver, 8 (1), 2014.
4. თერაპიული სტომატოლოგია. ე. ბოროვსკის რედაქციით, ავადობა, 1986.
5. შიშნიაშვილი თ. სტომატოლოგიურ დაავადებათა პროფილაქტიკა. თბილისი, 2009.

Connection of teeth with the body and some of its mechanisms Teimuraz Adeishvili, Magdana Jikia, Tengiz Zhvitiashvili, Khatuna Davarashvili Akaki Tsereteli state University Academy of Ecological Sciences of Georgia

SUMMARY

The teeth connection with the body and some of its mechanisms are discussed. Connection are mainly stained through blood.

Key words: streptococcus, urologist, staphylococcus, heart attack, ischemia, bacteria, gastritis, pancreatitis, pulpitis.

რა იწვევს გულის დაავადებებს?

თენგიზ ჯვითიაშვილი, ხათუნა დავარაშვილი, ოთარ ჯვითიაშვილი
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

აბსტრაქტი: ძველი შეხედულებით, ძლიერი დატვირთვა და ვარჯიშები იმ ადამიანებისათვის ვინც გულის დაავადებათა რისკის ქვეშ იმყოფებიან, შესაძლოა სახიფათო იყოს. ახალი კვლევა კი აჩვენებს, რომ რაც უფრო მძლავრია ვარჯიში, მით უფრო სასარგებლოა ის გულისათვის, თუმცა კი მოკლე 15 წუთიანი.

შეიძლება დაუჯერებლადაც კი მოგეჩვენოთ, მაგრამ აშშ-ში გულით დაავადებული პაციენტების ნახევარი, როცა მათ შეტევა ემართებათ არ რეკავენ სასწრაფოს გამოსამახებლად. ქალბატონებში, როცა გულის შეტევის ნიშნები სახეზეა, უფრო მოსა-